

*PaRDeS*

Bijbelstudies

Drs. Charles van den Berg

## **De vreedestichter met het zwaard**

### **De drievoudige betekenis van het woord Shalom**

Heb je je geliefde wel eens gekust terwijl ze een zakdoek voor haar mond hield omdat ze verkouden was? Zoiets is volgens een oud Joods gezegde het lezen van de Bijbel in een vertaling. Gelukkig bestaan er honderden hulpmiddelen om de leerlingen van Jesjoea/Jezus te helpen toch toegang te krijgen tot de diepere betekenis van de Hebreeuws/Griekse grondtekst. Daardoor kan elke talmied van Jesjoea, zonder echt veel last te hebben van deze zakdoek, met de bruid van Hooglied uitroepen:

'Laat Hij mij kussen met de kussen van Zijn mond.' (Hgl.1:1).

Bovenstaande uitspraken hebben niets te maken met zinnelijke liefde, maar alles met het gegeven dat het Hebreeuws denken van de Bijbel zich eerder bediend van *beelden*, dan van *abstracte redeneringen*. Wie de betekenis van de in de Bijbel gebruikte beelden leert verstaan, heeft een sleutel in handen, die toegang geeft tot een dieper verstaan van de rijkdom die verborgen ligt in Gods openbaring.

Misschien heeft de titel boven dit artikel je verbaasd, of minstens je wenkbrauwen doen fronsen. Een vreedestichter met een zwaard in de hand? Dat kan toch niet kloppen? Het is echter de onbekendheid met de verschillende aspecten van het Hebreeuwse woord **שלום** - *shalom*, waardoor het ons als tegenstrijdig overkomt.

De uitspraak dat de betekenis van het woord *shalom* veel rijker is dan ons westerse begrip van het woord *vrede*, is bijna een leuze geworden. Het is veel meer dan dat we de strijdbijl begraven hebben en het zwaard in de schede houden! De discussie over het woord *shalom* is daar mee verschoven naar een *betekenisverruiming*. 'Mooi', zal iedereen zeggen. En toch ... Zoals we in deze studie zullen zien, gaan we met dit alles juist aan de diepste betekenisaspecten van het woord *shalom* voor bij. Het woord *shalom* is namelijk een *homoniem*, een woord met verschillende betekenissen. Welke betekenis geldig is, wordt door de *context* bepaald waar het woord voorkomt. Als we het vervolgens vertalen

met een woord dat binnen onze taal ook een homoniem is, ligt een misverstaan snel om de hoek op de loer.

Het woord shalom wordt in de Septuagint een-op-een vertaald met het Griekse woord εἰρήνη – *eirene*. Het Nieuwe Testament volgt in het gebruik daarvan de Septuagint. De vertalingen HSV en NBG vertalen vervolgens *eirene* een-op-een met het woord *vrede*. Om het betoog zo duidelijk mogelijk te houden gebruik ik in het vervolg van deze studie daarom de woorden *shalom* of *vrede*. Het gaat ons tenslotte om het bronwoord en de Nederlandse lezer.

## VREDE EN VREDE

De kern van het evangelie draait om de komst van de *Sar Shalom*, de *Vorst van de Vrede*, van wie de Schrift zegt:

'Maar Hij is om onze overtredingen verwond, om onze ongerechtigheden verbrijzeld. De straf die ons **de vrede** aanbrengt, was op Hem, ...' (Jes. 53:5 HSV)

'Want het heeft de *Vader* behaagd dat in Hem heel de volheid wonen zou, en dat Hij door Hem alle dingen **met Zichzelf verzoenen zou, door vrede te maken** door het bloed van Zijn kruis, ja door Hem,

zowel de dingen die op de aarde zijn als de dingen die in de hemelen zijn.' (Kol. 1:19-20 HSV)

Zelf zegt Jesjoea in Mat. 10:34-36 echter iets wat daar volledig mee in strijd lijkt te zijn:

**“Denk niet dat ik gekomen ben om vrede te brengen** op de aarde; Ik ben niet gekomen om vrede te brengen, **maar het zwaard.**

Want Ik ben gekomen om **tweedracht** te brengen tussen een man en zijn vader, en tussen een dochter en haar moeder, en tussen een schoondochter en haar schoonmoeder; en iemands huisgenoten *zullen zijn vijanden zijn.* (Matt. 10:34-36 HSV)

In beide gevallen wordt het woord shalom gebruikt. Hoe kan Jesjoea nu zeggen 'Denk niet dat ik gekomen ben om vrede te brengen' , terwijl dit juist zijn missie is?

Alleen door naast de letterlijke tekst ook de dwarsverbanden te bestuderen - in de Joodse hermeneutiek PaRDeS, Peshat en Derash genoemd \* - , kunnen we de uitkomst vinden. Een derde tekst elders in de Schrift, die binnen de dwarsverbanden naar voren komt, kan de schijnbare tegenstrijdigheid oplossen \*\*. Daarmee doen we dan ook recht aan de eenheid van de Schriften, die bij een juiste uitleg geen innerlijke tegenstrijdigheden kent.

Die derde tekst vinden we in dit geval in Joh. 14:27 (HSV):

**'Vrede laat Ik u, Mijn vrede geef Ik u; niet zoals de wereld die geeft, geef Ik die u. Laat uw hart niet in beroering raken en niet bevreesd worden'.**

Jesjoea spreekt hier over twee soorten van vrede: de vrede die voortvloeit uit en bestaat in het hart van God, en aan de andere kant, de daarvan scherp onderscheiden vorm van vrede die er in deze wereld kan bestaan.

Het nastreven van de vrede, zoals deze in het wezen van God bestaat, kan wel eens tot het gevolg hebben, dat je de vrede, zoals de wereld die aan je geeft, kwijtraakt:

**'Als de wereld u haat, weet dat zij Mij eerder dan u gehaat heeft.**

**Als u van de wereld zou zijn, zou de wereld het hare liefhebben, maar omdat u niet van de wereld bent, maar Ik u uit de wereld heb uitverkoren, daarom haat de wereld u. (Joh. 15:18-19 HSV)**

Het brengen van de boodschap van de vrede van God, kan je dus de haat van de wereld bezorgen. Het kan leiden tot tweedracht tussen jou en familieleden en in het ergste geval zal de prijs van je roeping vervolging kunnen betekenen. Dat is wat Jesjoea bedoelde toen Hij zei:

**'Denk niet dat Ik gekomen ben om vrede te brengen op de aarde; Ik ben niet gekomen om vrede te brengen, maar het zwaard.'** (Matt. 10:34 HSV)

Leugenaars, hoeren, en oplichters kunnen in vrede met elkaar leven, maar op hetzelfde moment in vijandschap met God. De wederkomst van Jesjoea zal hun in dat geval overvallen als een dief in de nacht.

'Want wanneer zij zullen zeggen: Er is **vrede en veiligheid**, dan zal een onverwacht verderf hun overkomen, zoals de barensweeën een zwangere vrouw, en zij zullen *het* beslist niet ontvluchten.'

(1Thes.5:3 HSV)

We leren hieruit dat de vrede zoals de wereld die geeft, geen eeuwig bestaan beschoren is. Zowel de vrede van God, als de vrede zoals de wereld die geeft, worden in de Schiften benoemd met het woord shalom. De betekenis van het woord shalom is dus contextafhankelijk. Het is een goede zaak om een concordante vertaling als uitgangspunt te nemen, want wanneer je een bepaald woord altijd met hetzelfde woord vertaald, behoedt het ons voor willekeur. Maar al te vaak wordt het Woord aangepast aan de eigen kerkleer, of aan de moderne tijd. Maar het star vasthouden aan een concordante of zelfs mechanische vertaling, kan evenzo tot fouten bij het vertalen leiden. We zien hier dat het woord shalom eigenlijk een dis-concordante vertaling vereist, ware het niet dat er in onze taal geen apart woord bestaat voor deze twee soorten vrede. Nu daar geen apart woord voor bestaat, moeten we volstaan met een woord van uitleg, zoals ook Jesjoea doet met de toevoeging 'niet

zoals de wereld die geeft'. En het kan er zelfs toe leiden, dat een hele studie als deze, noodzakelijk is om duidelijkheid te scheppen.

## HET VERSCHIL TUSSEN 'DE VREDE MET GOD' EN 'DE VREDE VAN GOD'

Met de twee betekenisnuances die ik in de paragraaf hierboven heb behandeld - en die al zo'n wereld van verschil maken -, zijn we er nog niet. Dat betekent niet dat we door de verscheidenheid aan betekenissen, bij de uitleg van de Schrift alle kanten op kunnen. Integendeel. Door de *contextuele structuur* waarin het woord shalom zich presenteert, wordt zijn betekenis pas echt goed begrepen.

De vrede zoals de wereld die geeft wordt immers bepaald en begrenst door de menselijke natuur, terwijl de vrede die Jesjoea ons geeft bepaald wordt door de goddelijke natuur. De laatste is oneindig in diepte, want God is oneindig. Zij is niet tijdelijk, maar eeuwig, want God is eeuwig.

Toch is de vrede, zoals Jesjoea ons die geeft, nog tweeledig. Ze bestaat uit *de vrede met God* en *de vrede van God*.

*De vrede met God* bestaat uit het opheffen van de vijandschap met God en de verzoening met Hem. Daarover spreekt Kol. 1:19-20:

‘Want het heeft *de Vader* behaagd dat in Hem heel de volheid wonen zou, en dat Hij door Hem alle dingen met Zichzelf **verzoenen zou, door vrede te maken** door het bloed van Zijn kruis, ja door Hem, zowel de dingen die op de aarde zijn als de dingen die in de hemelen zijn. ’ (Kol. 1:19-20 HSV)

*De vrede van God* daarentegen, is een eigenschap van Gods eigen wezen. Deze vrede is een vrucht van Gods Geest (Gal. 5:22) en een eigenschap van het Koninkrijk Gods (Rom. 14:17).

God' s wezen wordt in de Bijbel dan ook zevenmaal benoemd met de naam '*de God van de vrede*' (Richt, 6:24; Rom. 15:33; Rom.16:20; 2Kor. 13:11; 1Thes.5:23; Fil.4:9; Heb.13:20).

We moeten deze twee vormen van vrede die Jesjoea ons geeft, niet met elkaar verwarren. De eerste – het opheffen van de vijandschap met God - is een voorwaarde om de tweede, de vrede van God, in ons zelf te kunnen ontvangen. En deze vrede van God, is niets minder dan een van de belangrijkste aspecten van Gods wezen zelf. Zij gaat volgens Fil.4:7 al het begrijpbare ver te boven. Zij is zo verheven en goddelijk, dat zij door het menselijk verstand niet is te bevatten, te verklaren of te doorgronden. Zij is onder zekere condities echter wel ervaarbaar als zij door God gegeven wordt. Namelijk wanneer God Zichzelf aan ons schenkt en toevertrouwt.



Dat we met de shalom aan het diepste van Gods wezen geraken, blijkt uit de benoeming daarvan als hoogtepunt van de Hogepriesterlijke zegen.

En de HEERE sprak tot Mozes:

Spreek tot Aäron en zijn zonen en zeg: Zo moet u de Israëlieten zegenen, door tegen hen te zeggen:

De HEERE zegene u en behoede u!

De HEERE doe Zijn aangezicht over u lichten en zij u genadig!

De HEERE verheffe Zijn aangezicht over u **en geve u vrede!**

**Zo moeten zij Mijn Naam op de Israëlieten leggen;** en Ík zal hen zegenen. (Num. 6:22-27 HSV)

God zegt dat de priesters op deze manier Zijn Naam op het volk leggen. In het Hebreeuws/Joodse denken van de Bijbel heeft de naam een heel andere plaats dan bij ons in het Westen. Voor ons is een naam vooral een formule om benoembaar en van anderen te onderscheiden te zijn. In het Hebreeuwse/ Bijbels denken wordt in een naam vaak iemands wezen, karakter of profetische verwijzing benoemd. Daarmee komt het woord shalom, als onderdeel van het leggen van Gods Naam op zijn volk, uit bij het onnoembare. Hij is *'de God van de vrede'*.

Enerzijds is er dus het verschil tussen de vrede zoals de wereld die geeft en anderzijds de vrede zoals Jesjoea die geeft. Vervolgens valt

de vrede zoals Jesjoea die geeft uiteen in de vrede die een einde maakt aan de vijandschap tussen ons en God, en de vrede die uit een zeer belangrijk aspect van Gods eigen wezen bestaat.

Welke consequenties dit alles heeft voor een correcte interpretatie van de Schrift, zullen we hieronder zien door, gewapend met dit nieuwe inzicht, een nauwkeurige definitie te geven van wat de ware vredestichter is, kort samengevat: de vredestichter met het zwaard in de hand.

## DE WARE VREDESTICHTERS

De uitdrukking '*de vredestichters*' komen we maar twee keer in de Schrift tegen: Mat.5:9 en Jak.3:18 – 4:4. We bekijken eerst de tekst in Mattheus en vervolgens die uit Jakobus.

"Zalig zijn **de vredestichters**, want zij zullen Gods kinderen genoemd worden.' (Matt. 5:9 HSV)

Doorgaans interpreteert men deze zaligspreking zo, dat kinderen Gods vredestichters zouden zijn tussen de ene en de andere mens. Laten we eens een blik werpen op de grammaticale structuur van deze zaligspreking. Het gedeelte voor de komma, is een voorwaarde. Het gedeelte na de komma een belofte. Vrede

stichten is een voorwaarde, kind van God zijn is de belofte die eraan verbonden is. Nu zal het voor iedereen duidelijk zijn dat men geen kind van God wordt door vrede tussen de ene en de andere mens te stichten. Kind van God word je door vrede te stichten met God. Luister wat God hierover door de profeet Jesaja zegt:

‘Grimmigheid is er bij Mij niet: wie zou Mij *als* een doorn en distel de strijd laten aanbinden, zodat Ik hem zou aanvallen en hem tegelijk zou verbranden? Laat men zich liever aan Mijn macht vastklampen, **laat men vrede met Mij sluiten; vrede moet men met Mij sluiten.** (Jes. 27:4-5 HSV)

De tekst uit Jakobus ligt wat ingewikkelder. Na vers 18 van hoofdstuk 3 gooit een dikke witregel roet in het eten. De indeling in hoofdstukken en verzen was niet aanwezig in de oorspronkelijk door God gegeven tekst, maar zijn pas in de Middeleeuwen toegevoegd uit praktische overwegingen. Door die witregel zien we niet meer dat het laatste vers van hoofdstuk 3 en de eerste verzen van het volgende hoofdstuk in dit geval bij elkaar horen. Onderstaande afbakening van de tekst, brengt licht in een anders raadselachtige passage.

(3:18) En **de vrucht van de gerechtigheid** wordt in vrede gezaaid **voor hen die vrede stichten.**

(4:1) Vanwaar al die strijd en al die conflicten in uw midden? *Vloeien* ze hier niet uit voort: uit uw hartstochten, die in alle delen van uw lichaam strijd voeren?

(4:2) U verlangt *naar iets* en krijgt *het* niet. U benijdt *anderen* en beijvert u om *dingen te bemachtigen* en kunt ze niet krijgen. U maakt ruzie en voert strijd, maar u krijgt niet, omdat u niet bidt.

(4:3) U bidt *wel*, maar u ontvangt niet, omdat u verkeerd bidt, met het doel het in uw hartstochten door te brengen.

(4:4) Overspelige mannen en vrouwen, **Wie dan nu een vriend van de wereld wil zijn, wordt als vijand van God aangemerkt.**

(Jak. 3:8 - 4:4 HSV)

We zien nu dat de tekst omgesloten is door een door mij gearceerd *parallelisme*, die van groot belang blijkt te zijn voor een juist verstaan van dit tekstgedeelte. Een *parallelisme* is een literaire structuur die veel voorkomt in Hebreeuwse teksten. Het gebruik hiervan in de brief van Jakobus, is bovendien een van de stille getuigen die ons vertellen, dat de auteurs van het Nieuwe Testament Hebreeuws dachten, terwijl zij zich van de Griekse taal bedienden.

We hebben hier bovendien te maken met een *tegengesteld parallelisme*.

Voor de duidelijkheid zetten we het parallelisme hieronder even apart. Ook voorzien we het van de gebruikelijke parallelle codering in het rood.

(3:18) En (A1) **de vrucht van de gerechtigheid** wordt in vrede gezaaid (B1) **voor hen die vrede stichten.**

....

(4:4) Overspelige mannen en vrouwen, (A2) **Wie dan nu een vriend van de wereld wil zijn,** (B2) wordt als **vijand van God** aangemerkt.  
(Jak. 3:8 - 4:4 HSV)

(A1) **De vrucht van de gerechtigheid** staat tegenover  
(A2) **een vriend van de wereld zijn.** En  
(B1) **zij die vrede stichten** met God, staan hier tegenover  
(B2) **de vijand van God**

Door kennis van de het tegengestelde parallellisme als Hebreeuws literaire stijl wordt het duidelijk dat, net als in het geval is in de tekst van de Bergrede, een vredestichter binnen Gods Openbaring iemand is die vrede sticht met God, en niet iemand die vrede sticht tussen mensen in de wereld. Het een wordt bevestigd, het andere wordt bij definitie uitgesloten.

## DE BEDIENING DER VERZOENING

In wezen is Jesjoea de enige vredestichter. Wij zijn vredestichter in zoverre wij ons met God laten verzoenen door en in Messias Jesjoea. Eenmaal kinderen van God zijnde, kunnen we als gezanten van

Messias Jesjoea andere mensen helpen diezelfde stap te zetten. Dit noemt de Bijbel de bediening der verzoening. Deze bestaat hierin dat wij anderen in de naam van de Messias vragen zich met God te laten verzoenen.

'Daarom, als iemand in Christus is, is hij een nieuwe schepping: het oude is voorbijgegaan, zie, alles is nieuw geworden.

En dit alles is uit God, Die ons met Zichzelf verzoend heeft door Jezus Christus, en ons **de bediening van de verzoening** gegeven heeft.

God was het namelijk Die in Christus de wereld met Zichzelf verzoende, en aan hen hun overtredingen niet toerekende; en **Hij heeft het woord van de verzoening in ons gelegd.**

Wij zijn dan **gezanten namens Christus**, alsof *God Zelf* door ons smeekt. Namens Christus smeken wij: laat u met God verzoenen.

Want Hem Die geen zonde gekend heeft, heeft Hij voor ons *tot* zonde gemaakt, opdat wij zouden worden gerechtigheid van God in Hem. (2 Cor. 5:17-21 HSV)

In deze bediening der verzoening 'die ons door barmhartigheid is toevertrouwd' (2Kor.4:1), hebben wij ook macht ontvangen om zonde te vergeven:

'Als u iemands zonden vergeeft, worden ze hem vergeven; als u ze hem toerekent, blijven ze hem toegerekend (Joh. 20:23 HSV)

Het woord der verzoening is het tweesnijdend zwaard van Jesjoea: het brengt aan de ene kant vrede met God, aan de andere kant vijandschap naar wat de vrucht van de wereld is. Het brengt eenheid met God, maar kan tot gevolg hebben dat zij die ons omringen, ons om die reden gaan haten. Dat is vrede stichten met het zwaard in de handen. Zij die niet ver van het Koninkrijk zijn (Markus 12:34), zullen gehoor geven aan de boodschap, of ons op zijn minst respecteren. Maar anderen zullen ons haten, want de wereld heeft alleen het hare lief.

Vrede stichten met God is in wezen hetzelfde als bekering. Onder invloed van het Griekse denken heeft het woord bekering de betekenis gekregen van je rug toe keren naar de zonden. Het Hebreeuws denken echter legt het accent bij God. Je richt je blik bij alles op Hem. Je staat dan als gevolg daarvan met je rug naar de wereld en haar zonden. Bekering is in het Hebreeuws denken terugkeren naar God.

## VREDE HOUDEN MET ALLE MENSEN?

Als kinderen van God zijn wij geroepen tot '*de vrede met God*' en tot '*de vrede van God*'. Maar hebben wij dan helemaal niets te maken met '*de vrede gelijk de wereld die geeft*'? Ja natuurlijk wel! Er staat immers geschreven:

'Leef, zo mogelijk, voor zover het van u afhangt, in vrede met alle mensen.' (Rom. 12:18 HSV)

Dit 'zo nodig , voor zover het van u afhangt', impliceert dat het vrede houden met alle mensen nooit ten koste mag gaan van *de vrede met God* en *de vrede van God*. Wij zullen het niet op een akkoordje met de wereld gooien ter wille van de lieve vrede tussen mensen onderling. Bemoeit Jesjoea zich dan helemaal niet met de onderlinge vrede tussen mensen in de wereld? Luister! Ten tijde van Jesjoea 's leven op aarde waren er twee broers die in vijandschap met elkaar leefden omwille van een erfenis.

'Iemand uit de menigte zei tot Hem: Meester, zeg tegen mijn broer, dat hij de erfenis met mij moet delen.' (Luk. 12:13 HSV)

Wat deed Jesjoea? Ging Hij voor vredestichter spelen tussen deze twee broers? Neen! Jesjoea antwoordde:

'Mens, wie heeft Mij tot rechter of verdeler van een erfenis over u aangesteld? (Lk. 12:14 HSV)

Voor kinderen Gods geldt:



'Wie zegt in Hem te blijven, moet ook zelf zo wandelen als Hij gewandeld heeft.' (1 Joh.2:6 HSV)

Zij zullen in navolging van Jesjoea alleen de vrede met en de vrede van God voor ogen hebben. En als daar een vredesvraagstuk in de wereld rondom hen leeft, zal hun enige antwoord daarop zijn:

'Namens Christus smeken wij u: laat u met God verzoenen.' (2Kor. 5:20b HSV)

Drs. Charles van den Berg

2018 Alle rechten voorbehouden

Email: [pardesbijbelstudies@outlook.com](mailto:pardesbijbelstudies@outlook.com)

#### NOTEN:

- *Messiaanse hermeneutiek Pardes bestaat uit de zeven regels van Hillel (ca. 50 v.Chr. – na Chr. en de in dertien regels meer uitvoerige beschrijving daarvan door Rabbi Ishmaël. De regels zelf bestonden lang voor Hillel, maar hij was de eerste die ze op Schrift stelde. Hun toepassing is zeer herkenbaar terug te vinden in de Tenach en in de uitleg van de Tenach door Jesjoea en de schrijvers van het NT.*

*De auteur distantieert zich uitdrukkelijk van alle latere uitbreidingen en interpretaties van de Joodse hermeneutiek*

*Pardes ten behoeve van de uitleg van de Talmoed en andere Joodse geschriften.*

*\*\* De vijfde regel van Hillel. Kayotzei bo mimekom akheir (analogie van een andere passage gemaakt)  
Twee passages kunnen tegenstrijdig lijken totdat vergelijking met een derde passage het probleem oplost. De overeenkomst mag algemeen zijn en hoeft niet noodzakelijk verbaal te zijn.*